

Урок № 8

Кобзарі та лірники – виконавці народних дум (О. Вересай, Г. Гончаренко, М. Кравченко та ін.). Сучасні виконавці: Василь та Микола Литвини, В. Нечепа. Національна капела бандуристів України

Кобзарство як явище

Згодом кобзарство виокремилось в окрему групу. Народні співці утворювали братства або гурти на взірець ремісничих цехів. У братствах існували майстри й учні, які впродовж двох років опановували не тільки кобзарську майстерність, а й таємну так звану лебійську мову й мали дотримуватися встановлених правил, порушення яких каралося. Незрячі кобзарі були не жебраками, що випрошують милостиню, а професійними виконавцями, які грою на бандурі та співом заробляли собі на життя.

Кобза

Торбан

Кобза-бандура

Бандура

Переглянь (додатково): <https://www.youtube.com/watch?v=Y-CdvEdpZA8>

Кобзарями часто ставали нескорені українці, які втікали з турецької неволі.

Кобзарі були носіями української самосвідомості, авторами, хранителями й виконавцями історичних пісень, дум, релігійних піснеспівів, а також казок і переказів, які супроводжувалися грою на кобзі, лірі або бандурі.

Завжди були з народом, своїм палким словом кликали до боротьби, нерідко й самі йшли в бій.

У грудні 1934 року був проголошений Перший всеукраїнський з'їзд лірників та бандуристів. Одні дослідники пишуть, що на цей з'їзд енкаведисти зігнали понад 200 кобзарів, інші називають цифру – 337. Але вже після Другої світової війни в Україні кобзарів не залишилося зовсім.

Відомі кобзарі

Кобзарство як професія живе не одне покоління, серед відомих кобзарів можна виділити імена Остапа Вересая, Гната Гончаренка, Михайла Кравченка з Великих Сорочинців, Петра Ткаченка. Відомі імена кобзарів і часів Гайдамаччини: Данило Бандурка, Грицько Кобзар, Прокіп Скряга тощо. Є і сучасні кобзарі, зокрема Тарас Компаніченко, Василь Григорович Нечеп, Білий Дмитро, Тарас Постніков, брати Василь та Микола Литвини.

Остап Вересай

Гнат Гончаренко

Василь Нечеп

Тарас Компаніченко

Остан Микитович Вересай – кобзар, виконавець народних дум; історичних, побутових, жартівливих та сатиричних пісень; блискучий імпровізатор. Понад п'ятдесят років мандрував Вересай Україною. За великий талант його називали Гомером у селянській свиті. Особливо прославився виконанням дум «Втеча трьох братів з турецької неволі», «Буря на Чорному морі», «Удова і три її сини».

Гнат Тихонович Гончаренко – бандурист. Один із «найсвітліших образів з усіх відомих мені кобзарів», – писав про нього Гнат Хоткевич. Епічний репертуар бандуриста містив три думи: «Олексій Попович», «Про вдову», «Про сестру і брата». Ходив кобзарювати «на пару» з незрячим товаришем та хлопчиком-поводирем. Записи від Г. Гончаренка робили Леся Українка й Климент Квітка.

Михайло Степанович Кравченко був талановитим виконавцем ліро-епічних творів. Осліп у 15 років після тяжкої хвороби. Із 17-ти, щоб заробити на шматок хліба, почав навчатися в миргородського кобзаря Самійла Яшного. У лютому 1902 року О. Сластіон від М. Кравченка записав думи, які надрукував разом із статтею про кобзаря, детально описавши Кравченка, його репертуар.

СУЧАСНІ ВИКОНАВЦІ

Відомий кобзар, заслужений артист України **Василь Литвин** створив кобзарську школу в с. Стрітівці, що на Київщині. Його брат – **Микола Литвин** – також талановитий кобзар і письменник, дивовижно виконував не тільки старовинні пісні й думи, а й під акомпанемент своєї бандури співав сучасні пісні на історичну тематику.

**Литвин
Василь Степанович**

**Литвин
Микола Степанович**

СУЧАСНІ ВИКОНАВЦІ

Одним із професійних
кобзарів сучасності є
Василь Григорович Нечена.

Нині він єдиний
представник чернігівської
кобзарської школи. Вражає
дивовижне виконання ним
народних пісень і
старовинний репертуар
МИТЦЯ.

СУЧАСНІ ВИКОНАВЦІ

Сучасний український кобзар та лідер гурту «Хорєя козацька» *Тарас Компаніченко* створив «Думу про Савур Могилу». Про історію її створення можна дізнатися з інтерв'ю артиста:

«Так буває, що напишеш один рядок, і він зависає. Перший рядок я написав на Майдані – «Те, що написано в нас на прапорах, – Спів невимовних сфер». І потім воно зависло. А коли почалася війна і ми їздили виступати перед нашими бійцями, то активно включилися у підтримку зруйнованого українського війська. І цей текст активно дописувався після подій під Зеленопіллям. Три куплети я читав в «Айдарі» просто як вірш. Останній куплет я дописав після Іловайська. А потім це стало думою».

Прослухай: <https://www.youtube.com/watch?v=Z4XEMa9IIag>

НАЦІОНАЛЬНА ЗАСЛУЖЕНА КАПЕЛА БАНДУРИСТІВ УКРАЇНИ ІМЕНІ Г.І. МАЙБОРОДИ

(дивись: <http://www.bandurysty.com.ua/>)

Музичний колектив був заснований у Києві 1918 року видатним бандуристом Василем Ємцем. У 1951 році капелі було присвоєно почесне звання «заслуженої», а 1995 – ім'я видатного українського композитора Григорія Майбороди. Кожен виступ Національної заслуженої капели бандуристів України вражає своїм внутрішнім духом нескореності та прагнення до самобутності, самодостатності – риси, яка завжди була, є і буде ознакою великих народів світу.

Національна спілка Кобзарів України

(дивись: <http://kobzari.org.ua/?page=video>)

Це громадська організація, яка має на меті відродження кобзарського мистецтва як на Україні, так і за її межами. Її заснували у 1996 році бандуристи, які своєю ментальністю тяжіють до кобзарської культури. Об'єднуючою ланкою спілки є бандурне мистецтво з усіма його напрямками та жанрами.

ДО РЕЧІ...

2014 р. вийшов кінофільм **«Поводир, або Квіти мають очі»** режисера й сценариста О. Саніна, за основу сюжету якого взято мандри Україною в 1932-1933 рр. американського хлопчика й українського кобзаря напередодні й під час Голодомору в Україні. Ця стрічка здобула гран-прі на Варшавському міжнародному кінофестивалі. Радимо тобі переглянути цей кінофільм.

САМОПЕРЕВІРКА

Пройди тестування за покликанням:

<https://vseosvita.ua/test/start/abh638>

